

imenujem Slované severne ali pa južne! Pa — pustiva zdaj to!

U. Torej „seli so na tla“ in „pal je na tla“! —

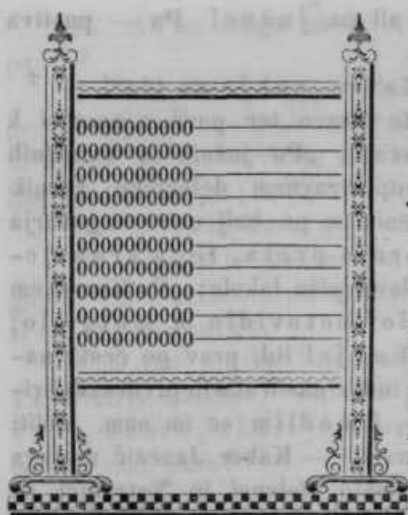
T. Janežič pojasnuje to pisavo ter pové v opombi k I. versti in I. razredu glagolskemu: „Po južnih in vzhodnih stranéh jezиковega obsega v opisovavnem deležniku zobnik redno izpada, korenov samoglasnik se pa bolj ostro izgovarja ali predteguje, n. pr. Čigar prejo prela, tega kruh jela. N. pr. — Spredej v glasoslovji piše takole: „Po Koroškem govore tu pa tam: šidlo m. šilo; motovidlo m. motovilo; kresadlo m. kresalo; jedel m. jel itd. prav po češki navadi“. — Ta razloček se najde tudi v naših starih predrazih briziških spominkih: modliti se, i modlim se im nam. moliti se, molim se jim; vsedli m. vseli. — Kakor Janežič razlaga to pisavo tudi *Metelko*, da jo imajo Dolenci in Notranjci še vedno, kakor druge narečja slovanske, ki jih *Dobrovski* šteje v I. versto (stsl., rus., serb.-hrov.).

Kako naj se naj manjši učenci učé številiti.

Obče znano je, da učenci to, kar vidijo, ložeje umejo in si v glavo bolj gotovo shranujejo. Sej tudi odrasčen človek reč, katero vidi, tančneje spozná, kakor uno, ktere ne vidi, ter tudi nje lastnosti in rabo lože razumé. Veliko več je tedaj živa potreba, da se učencem vse, kar se učijo, pokaže. To vodilo pa tudi pri rajtbah veljá. Učencem naj se pokaže, kaj je postavim: ena, dve, deset i. t. d. Za to pa rusovska mašina za rajtbe prav dobro streže. Nekteri stareji učitelji sicer terdijo, da za rajtbe aparatov ni, in da jih ne potrebujemo. Ali iz tega se vidi, da taki učitelji časnikov in koristnih bukev za šolsko omiko ne čitajo, ter ne vejo, kako v drugih krajih verli učitelji ravnaajo in napredujejo. V preteklem letu 1862. je bila v Londonu splošna razstava tudi za šolske stvari.

Bilo je tudi med drugimi važnimi rečmi devet aparatov za številkanje. Med temi je bila tako imenovana rusovska mašina za številkanje nekako taka le:

To orodje je bilo sploh pohvaljeno in za rabo priporočeno. Ima, kakor podoba kaže, štiri kole. Perva dva pokončna sta za stojalo, druga poševna pa ji vkup vežeta. Med tem prostorom je 10 železnih šibic po čez, in na vsaki je pa 10 barvanih kroglic, ktere se rabijo za številjenje od 1 — 100. Vsaka železna šibica ima na enem koncu nekaki gumb in na drugem pa vertelec, da se lahko odvzame, ali pa zopet dodá.

Kako veliko mora biti to orodje, določi to, kako je šolska izba velika. Prav koristna je ta mašina, in učenci, katerih pamet je še celó plitva in mlada, se, postavim, tako le urijo misliti in um bistriti:

a) Vse kroglice odrini na eno stran, in tako pred nje stopi, da jih vse zakriješ. Odrini tedaj z merilom ali pa s kako palčico eno kroglico na prazno stran, in prašaj:

Koliko kroglic vidite? — Koliko pa vidite peči v učilnici? — Kaj je pa še samo po enkrat v učilnici? — Kaj ima pa človek na glavi po enkrat? —

Napravite vsak eno čertico na svoje tablice!

Lejte! na mesto ene čertice pa zapišemo številko 1. — (Pokaži jo na tabli, in učenci naj jo posnemajo.)

Pokažite zdaj vsak en perst, — en list iz bukev!

Povejte mi še, kaj na nebu po enkrat vidite! — Lejte, samo en Bog je, — samo ena prava cerkev je, — samo enega očeta in samo eno mater imamo. Vsak človek ima le samo eno dušo. —

b) Zdaj že učenci poznajo in vejo, kaj je ena ali enota.

Dodaj zdaj eni kroglici drugo, in prašaj:

Koliko kroglic vidite pa zdaj? — Koliko rok ima vsak od vas? — Kaj je še več po dvakrat na vašem truplu? — Kaj je po dvakrat v učilnici? — Napravite dve čertici na tablice. —

Namesto dveh čertic pa pišemo številko dve tako: 2.

Napišite zdaj na svoje tablice tudi številko 2!

Pokažite dva persta prave roke, — leve roke!

Pokažite zdaj dva listika iz „Abecednika“!

Ako pa jaz od teh dveh kroglic eno vzemem (odrini), koliko mi jih še ostane? — Ako pa eni zopet eno dodam, koliko jih pa takrat imam? — Kolikokrat imam tedaj eno kroglico? — Kolikokrat imam pa tukaj dve kroglici? — Ako bi te kroglice jabelka bile, in jaz bi jih dal kakemu dečku, koliko jabelk bi dobil? — Ako bi pa jaz te dve jabelki dvema učenkama razdelil, koliko bi jih vsaka dobila? — (Kroglice razdeli.) Kako je bilo prvim staršem ime? — Koliko oseb je bilo to? — Kako sta se njihova sina imenovala? — Koliko sinov je bilo to? — Zdaj pa mi povejte stvari, ktere po dveh nogah hodijo? — Koliko perut imajo ptice?

c) Ravno po tem pravilu naj se ravná, tudi pri številki 3. Opomni naj se zraven drugih poočitaj tudi na tri božje osebe in njih imena, — na tri kreposti božje, — na sv. tri kralje i. t. d. — Vse drugo pa, kakor pri številki 1. in 2.

d) Na dalje se pri vseh številkah ravná, kakor pri prvi in drugi. Omeniti še je, da se mora pri vseh večjih številkah skerbno in mnogotero soštevati, odštevati, naštevati in razštevati, toda z kroglicami na mašini. Praša naj se tudi, kake denarje učenci že poznajo, in s kakimi se ravno tista številka more napraviti i. t. d. Pri številki 4 naj učenci imenujejo domače živali, ktere imajo 4 noge. Večji učenci pa naj zverino imenujejo, ktera hodi po štirih nogah; tudi štirje letni časi, štiri poslednje reči i. t. d. naj se opomnijo.

e) Dobro je, da učenci sami zmišljujejo številki primerne reči, in kar jim zaostaja, naj še le učitelj dostavlja. Pri številki 5 naj se opomni p. pet perstov, pet cerkvenih zapoved, — pet dni v tedni za šolo, na pet zunanjih počutkov i. t. d. Pri tem jih opominjaj, kako moramo biti stvarniku hvaležni, da imamo zdrave počutke, kako zeló se nam morajo smiliti tisti, ki nimajo teh dobrot i. t. d. Tako se mlade serca tudi vadijo, da so usmiljene.

f) Pri številki 6 opomni med drugim 6 resnic, — 6 delavnih dni v tednu i. t. d.

g) Pri številki 7 opomni tudi 7 dni v tednu, — 7 sv. sakramentov, — 7 glavnih grehov i. t. d.

h) Pri številki 8 opomni p. osem klopí, ali pa osem

dečkov ali deklic v eni klopi — osem ostalih ljudi pri občinskem potopu v barki Noetovi i. t. d. Ravno tako pri

i) številki 9 — devet ptujih grehov, morda 9 klopi ali 9 učencev v eni klopi? V kateri vasi je 9 hiš? — pri kateri hiši 9 ljudi? pri katerem hiševanju 9 goved — 9 svinj i. t. d. in pri številki

j) 10 — deset božjih zapoved, morda tudi 10 slovenskih tabel na steni v učilnici, in tako tudi več drugih reči. Omeni naj se, da se pri številki 10 in dalej naprej po dve številki pišete. Deset krajcarjev vkup se tudi imenuje desetica; tudi številka na drugem mestu se imenuje desetica, ki desetkrat po toliko velja, kolikor kaže. Na deželi je ravno v tisti učilnici navadno tudi še en razred večjih učencev, in kar manjši učenci ne zmislijo in še ne umejo, gotovo vedo večji. Pač kaj veselo je pri takem številjenji! Učenci so mirni in tako pazljivi, da je kaj!

Predragi bravci Tovarševi in sedelavci na težavnem šolskem polji! ne mislite, da vas hočem s tem podučevati, ali pa vas na kako novo pot spravljati. Mislim le, naj tudi drugi učitelji po tem ravnajo, da vidijo, kako zanimivo je to šolsko orodje. Dobro vem, da bode kdo pri tem ravnanju še veliko boljše misli dobil; prosimo tedaj, da nam bi jih po našem zvestem „Tovarsu“ naznanil. *)

Jože Horvat.

Vprašanja pri letošnjem konz. spraševanju.

(Konec.)

14. Kako naj se v šoli berilni sestavki primerno obdelujejo, bi se lahko na dolgo in široko govorilo; tukaj pa le omenim naj potrebnije vodila:

a) Učitelj naj pride vselej dobro pripravljen v šolo, t. j. berilni sestavek mora najpred sam dobro razumeti in vediti, kaj mu je še treba pristaviti in kako ga obdelovati.

b) V šoli naj učitelj prvič sam prebere berilni sestavek, in potem naj ga še le berejo bolj zmožni učenci.

c) Potem naj učitelj berilni spis od besede do besede, od stavka do stavka sprašuje in razlaga, da ga učenci popolnoma razumejo.

d) Ko učenci ves spis dobro razumejo, naj jih učitelj napeljuje, da dobé v njem poglobitno misel.

e) Naj se učencem razlaga pravna ali moralna stran tega,

*) Tako bi bilo prav. Vse se pomenimo, vse poskusimo; po naj boljšem pa se ravnajmo!